

SANTVARAS TEATRE IR POEZIJOJE

Stasiui Santvarui gegužės 27 sueina 60 metų. Amžiaus sukaktis nėra džiaugsmingas įvykis nei sukaktuvininkui nei visuomenei. Tai tik priminimas visuomenei, kad pro visus tekančius dienos įvykius ji atkreiptų bent momentu dėmesį į savo narį ir tuo parodytų jam solidarumo, kurį paprastai subrendusi visuomenė jaučia savo nariams, ir paseikėtų savo nario įnašą į bendrą tautos lobyną.

Stasys Santvaras išėjo iš Rusteikonių kaimo, Sere-džiaus valsčiaus, Kauno ap. Išėjo iš panemunių ir perėjo mokyklas Sere-džiuje, Vilniuje, Kaune, paskiau Klaipėdoje ir Milane, Italijoje, kur mokėsi muzikos ir dainavimo.

Visuomenės gyvenimui pirmą įnašą atidavė, studamas savanoriu 1919 ir dalyvaudamas kautynėse su bolševikais, kur buvo sužeistas, o paskiau dalyvaudamas ir Klaipėdos sukilime. Taikos metais gali rasti Santvarą dalyvaujant organizacijose, spaudoje..., bet iš daugybės sričių jis sutapo labiausiai su dviem — su teatru ir su poezija. Tautos teatro ir Vilkolakio administratorius, operos solistas, teatro drama-turgas, operų libretų vertėjas ir rašytojas, pjesių rašytojas scenai, pagaliau teatro direktorius. Jo parašyti libretai buvo šiom operom: *Pagirėnai*, *Eglė žalčių karalienė*, *Atlantida*, o

taip pat libretas baletui *Sužadėtinė*. Scenos šviesą išvydo jo pjesės *Žvejai, Kaimynai*.

Plataus išsilavinimo, jautrus lietuvių kalbos muzikinei kultūrai, humaniškas žmonių santykiuose, Santvaras buvo pozityvus ir autoritetingas narys jautriame teatro kolektyve.

Kitas baras, kuriame reikia ieškoti Santvaro paliktų pėdų, yra poetinė kūryba. Sakosi, pirmus poezijos pluoštus parašęs 1916 Vilniaus Ryto draugijos laikomą gimnaziją lankydamas ir gerbdamas tada Maironio, Kiršos poeziją, žavėdamasis taip pat A. Mickevičium ir Lermontovu. Pirmi poezijos kūriniai buvo išspausdinti *Sekmojot dienoj* 1921.

Tačiau Santvaro dvasioje konkuravo su poetu dar ir dramaturgas. Ir pirmas paskelbtas kūrinys buvo kaip tik draminis — „Saulytė“ 1923. O tik 1924 pasirodė jau pirmas poezijos rinkinys — *Saulėtekio maldos*. „Konkurencija“ ėjo ir toliau. Viena po kitos ėjo dramos: *Minių mylimoji, Žvejai, Kaimynai, Pranašas, Pavergtieji, Moterų santarvė*. O poezijos rinkiniai: *Pakalnių debesys, Giesmės apie saulę ir sielą, Laivai palaužtom būrėm, Atidari langai*.

Pats Stasys Santvaras labiau vertinąs ar linkęs į dramatinę kūrybą. Jis gi buvo ir oficialiai teatro dramaturgas. Jo ir dvi dramos išvydo ramos šviesą — *Žvejai*, kurie buvo vaidinami Kaune, Rygoje ir Taline, *Kaimynai*, vaidinti Kaune. Tačiau šios jo sukakties proga poetas „nukonkuravo“ dramaturgą — *Lietuvių enciklopedijos* leidėjas išleidžia ne dramą, o naują poezijos rinkinį *Aukso taurę*, kurioje būsią daugiausia religinio pobūdžio poezija.

Poezijoje St. Santvaras yra jauges į taurius humaniškuosius pergyvenimus ir vertybes, į eleginius nusiteikimus, į pakilų toną. Jam priklauso vieta mūsų ankstyvojo simbolizmo srovėje, iškilusioje nepriklausomos Lietuvos pradžioje. Joje palaiptamsiui slūgo nuo miglotų didingų simbolių į paprastumą ir realistinį vaizdingumą. Sakytum, saulė ėmė

sklaidyti pakalnių debesis. Ta evoliucija jausti ir Santvaro poezijos raidoje.

Bostono lietuviai birželio 2 S. Santvarui rengia pagerbimą. Prie to jungiasi ir kiekvienas, kas vertina St. Santvaro nuoširdų atsidėjimą tautos likimui ir rūpestingą indėlį jos kūrybai.